

4. ATENY – NOTATKA

1. Położenie geograficzne i warunki naturalne.

- a) Ateny - duża polis, która leżała w Attyce na północ od Przesmyku Korynckiego. Pola uprawne, Góry Laurion, port Pireus, liczne wsie.
- b) złoża naturalne – marmur i srebro w Górach Laurion
- c) zajęcia ludności – uprawa roli, rzemiosło

2. Ateny w okresie archaicznym

a) społeczeństwo

- największą część społeczeństwa - rolnicy ,
- nieliczna arystokracja
- istniała instytucja **niewoli za długi**,

b) ustrój oligarchiczny

- rządy sprawuje arystokracja ,
- arystokracji wybierali spośród siebie 9 urzędników – archontów – na kadencję 1 roku; zarządzali oni państwem,
- najważniejszym organem władzy był **Areopag**, w skład którego wchodził archonci.

3. Reforma archonta Drakona 621 r. p.n.e. – spisanie prawa zwyczajowego. Było to prawo bardzo surowe (stąd powiedzenie – drakońskie prawo).

4. Reformy archonta Solona w 594 / 593 r. p.n.e. – umocnienie ustroju oligarchicznego

- anulował dłużnikom długi – tzw. „strząśnięcie długów”,
- wykupił Ateńczyków z niewoli za długi,
- zakazał udzielania pożyczek pod zastaw osoby,
- podzielił społeczeństwo ateńskie na cztery warstwy w zależności od posiadanego majątku,
- uzależnił prawa i obowiązki obywatelskie od przynależności do danej warstwy. Im większy majątek tym większe obowiązki ale i prawa,
- ograniczył rolę Areopagu tworząc **Radę Czterystu – bule** ,
- utworzył sądy przysięgłych – *heliaia*.

5. Tyrania Pizystrata 561 r. p.n.e. – 528/527 r. p.n.e.

a) reformy Pizystrata

- przeprowadził reformę rolną,
- dbał o rozwój rzemiosła i handlu,
- zakładał kolonie ateńskie nad Hellespontem i Morzem Czarnym,
- dbał o rozwój dróg,
- zbudował sieć wodociągów,
- wprowadził podatki w wysokości 20% plonów,

b) po śmierci Pizystrata władzę przejęli jego synowie: **Hippiasz i Hipparch (528/527 r. p.n.e. – 510 r. p.n.e.** Tyrania została obalona przez Spartę w 510 r. p.n.e.

6. Reformy Klejstenesa 508/507 r. p.n.e. legły u podstaw demokracji ateńskiej.

- podzielił społeczeństwo Aten na 10 fyl; każda fyla miała swoich przedstawicieli w kolegiach urzędniczych – każde kolegium składało się z 10 osób,
- utworzył **Radę Pięciuset**, do której wybierano po 50 obywateli z każdej fyli.
- wprowadził **ostracyzm** czyli sąd skorupkowy by uniknąć tyranii (ostrakon=skorupka).

7. Społeczeństwo demokratycznych Aten.

a) obywatele Aten

- **obywatelem Aten był rdzenny Ateńczyk** – mężczyzna, który ukończył 20 lat . Perykles w V w. p.n.e. wprowadził dodatkową zasadę – obydwójce rodziców obywatela musiało być Ateńczykami
- prawa obywateli
- obowiązki obywateli

b) pozycja kobiet

c) metojkowie – cudzoziemcy

d) niewolnicy – byli nieliczni

- prywatni
- publiczni

8. Ustrój polityczny Aten w V w. p.n.e. – demokracja

a) Zgromadzenie Ludowe – eklezja. Miało największe uprawnienia:

- brał w nim udział każdy obywatel po ukończeniu 20 roku życia;
- uprawnienia:
 - posiadało inicjatywę ustawodawczą ,
 - uchwalało prawa większością głosów,
 - wybierało urzędników i sędziów (przez losowanie)
 - obywatele otrzymywali diety by każdy mógł w nim uczestniczyć (reforma Peryklesa).

b) Rada Pięciuset :

- po 50 obywateli z 10 okręgów wyborczych; każdy obywatel mógł zostać jej członkiem 2 razy,
- uprawnienia:
 - przygotowywała prace Zgromadzenia Ludowego,
 - opracowywała projekty uchwał by były zgodne z wcześniejszymi prawami,
 - sprawowała pieczę nad kluczami do skarbcza i do świątyń,
 - kontrolowała urzędników.

c) sądy – heliaia – sądy ludowe:

- były złożone z sędziów wybieranych przez Zgromadzenie Ludowe na okres 1 roku;
- uprawnienia:
 - rozpatrywały sprawy publiczne i prywatne np. sprawy majątkowe, handlowe, cywilno – prawne itp.
 - sprawowały nadzór nad Zgromadzeniem, urzędnikami, ustawodawstwem

d) urzędy – 9 archontów:

- byli wybierani na 1 rok przez Zgromadzenie Ludowe na drodze losowania; można było zostać wybranym tylko raz,
- urzędy były sprawowane kolegialnie (przez kilka osób),
- urzędnicy nie otrzymywali wynagrodzenia,
- urzędnicy odpowiadali przed Zgromadzeniem Ludowym – odpowiadali na pytania związane z pełnieniem funkcji i składali sprawozdanie ze swojej działalności pod koniec kadencji
- uprawnienia:
 - wykonywali uchwały Zgromadzenia Ludowego

e) kolegium strategów - 10 strategów:

- wybierani przez Zgromadzenie Ludowe spośród osób posiadających wiedzę wojskową
- uprawnienia:
 - dowodzili armią w czasie wojny,
 - zajmowali się wszystkimi sprawami wojskowymi w czasie pokoju – zaopatrzeniem armii, planowaniem obrony miasta itp.

Na straży demokracji stał ostracyzm – sąd skorupkowy